

NÄR DET HÄNDER

Riktlinjer för hantering av ärenden som rör sexuella övergrepp
i SAM-församlingar och SAU-föreningar.

När det som inte får hända ändå händer är det viktigt att ta tag i det som inträffat på bästa möjliga sätt. I detta PM finns råd till SAM-församlingar/SAU-föreningar. Se till att ni lokalt arbetat igenom hur ni ska agera om det händer hos er.

Vad är ett sexuellt övergrepp?

Sexuella övergrepp är ett samlingsbegrepp som omfattar allt från sexuella trakasserier av olika slag till våldtäkt, såväl brottsliga handlingar som moraliskt klandervärda sådana. Sammantaget kan man säga att sexuella övergrepp är varje slag av ovälskommet sexuellt uppträdande i ord eller handling. Definitionen är hämtad ur materialet ”Ekumeniska riktlinjer vid sexuella övergrepp i kyrkliga miljöer”.

Frälsningsarméns material ”I Trygga Händer” har följande utgångspunkt: *Det är alltid den utsatte som definierar vad som är ett övergrepp och inte.*

Nyckelordet är ”ovälskommet”. Ingen ska behöva utsättas för ovälskomna sexuella handlingar, kommentarer etc.

När det ändå har hänt, hur gör vi då?

När någon börjar berätta, ställ först frågan: är jag rätt person för att motta denna berättelse? Om inte, sök omedelbart efter någon annan lämplig person. Lyssna uppmärksamt och aktivt.

- » Ifrågasätt inte det du hör. Att inte tas på allvar kan upplevas som ännu ett övergrepp.
- » Ställ inte ledande frågor, ge inga förhastade svar.
- » Använd aldrig konfrontation mellan drabbad och anklagad för att reda ut vad som hänt.
- » Informera om vad du tänker göra i nästa steg. Ge personen fortlöpande information om hur ärendet utvecklas.
- » Tänk på att också den utsattes närmaste också kan behöva stöd.

Om den utsatte eller den som anklagar är ett barn:

- » Gör klart för barnet i ett tidigt skede att du måste föra informationen vidare till dem som kan hjälpa, t.ex. en stödperson i verksamheten, sociala myndigheter eller polis. Ge alltså inga tystnadsloften till ett barn!
- » Så snart som möjligt efter samtalet: gör minnes-teckningar på var, när och hur samtalet ägt rum.

Skriv ned det du fått berättat och besluten om hur ni gå vidare. Använd initialer istället för hela namn. Signera anteckningarna och förvara dem på ett säkert ställe.

- » Ta utan dröjsmål tag i nästa steg i handlingsplanen, för informationen vidare till rätt instans. OBS! Sprid inte informationen åt andra håll, var rädd om de inblandade, undvik ryktesspridning etc.

Om den utsatte eller den som anklagar är en vuxen:

- » Samtala om lämplig väg att gå vidare. Ge den utsatte stöd och hjälp i de steg ni beslutar om, t.ex. om en anmälan ska göras.

Förslag till handlingsplan i SAM-församling/ SAU-förening

- » Den som mottagit en utsatts berättelse eller en anklagelse bör i första läget informera ansvarig chefsledare inom verksamheten/gruppen om sådan finns.
- » I nästa steg informeras den utsedde kontaktpersonen i ”övergreppsfrågor” inom församlingen/föreningen, vilket bör finnas.
- » Föreningens ordförande och/eller församlingens ordförande informeras om vad som hänt. Besluta gemensamt om hur ärendet ska behandlas.
- » OBS! Inom vår verksamhet råder ”nolltolerans” vad gäller övergrepp. Det är inte vår sak att bedriva utredningsarbete etc. Vår policy är att det som kan behöva utredas ska anmälas.
- » Anmälan görs inte av enskild ledare utan i föreningens/församlingens namn påskrivet av utsedd kontaktperson i dessa frågor, eller av ordförande.
- » Anmälan görs till Socialtjänsten. Brådskande fall till Socialjouren (tel. 112, begär socialjouren), eller akuta fall till Polisen.
- » Utse en pressansvarig som är den som uttalar sig i massmedia för församlingens/föreningens räkning.

- » Om det som inträffat inte är brottsligt, men ändå är olämpligt för t.ex. en ledare, bör ansvariga fatta beslut om vilka konsekvenser detta får. Att vara ledare är inte en rättighet utan ett förtroende.
- » Under utredningen av ett ärende ska den anklagade stängas av från eventuella ledaruppdrag eller liknande.
- » Också den som anklagas har ett behov av stöd liksom hans/hennes familj. Försök ge det stödet. OBS! Samma person bör inte vara stöd åt ”båda håll”. Vid eventuell intressekonflikt är alltid stödet till den utsatte prioriterat.
- » Församling/förening bör informeras om vad som hänt så tydligt som möjligt när utredningen är klar och beslut fattade men med stor hänsyn till de drabbade.

Kontakt med SAM/SAU samt möjlighet till rådgivning

Det är mycket viktigt att församlingar/föreningar tar kontakt med SAM/SAU centralt och informerar om det som hänt. Församlingar kontaktar SAM:s Nationella Missionsledare. SAU-föreningar kontaktar Förbundssekreteraren på SAU. Rör ärendet anställda är det viktigt att kontakt sker så tidigt som möjligt och att processen drivs i nära samarbete med SAM/SAU. En anklagad anställd ska omedelbart tas ur sin tjänst/uppgift under utredningstiden. Via SAM/SAU kan församling/förening få råd, stöd och tillgång till ”I Trygga händer”-rådgivare. Man kan också anonymt kontakta Socialtjänsten och Polisen för rådgivning.

Det förebyggande arbetet är mycket viktigt

SAM/SAU uppmanar alla församlingar/föreningar att bedriva förebyggande verksamhet, t.ex. genom kursen ”I Trygga Händer”, som rekommenderas till alla ledare inom barn- och ungdomsverksamhet, till styrelsemedlemmar och anställda.

